

DIREKTIVA 2012/28/EU EVROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

od 25. oktobra 2012.

o određenim dozvoljenim upotrebama djela-siročadi

(Tekst relevantan za EEA)

EVROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EVROPSKE UNIJE,

Uzimajući u obzir Ugovor o funkcionisanju Evropske unije, a posebno članove 53(1), 62 i 114 istog,

Imajući u vidu prijedlog Evropske komisije,

Nakon prenosa nacrtu zakonskog akta državnim parlamentima,

Uzimajući u obzir mišljenje Evropskog ekonomskog i socijalnog komiteta¹,

Djelujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom,

Budući da:

- (1) Biblioteke, muzeji, arhivi, obrazovne ustanove, institucije filmske baštine i organizacije javnih usluga emitovanja sudjeluju u velikom projektu digitalizacije svojih kolekcija ili arhiva u cilju stvaranja Evropske digitalne biblioteke. Biblioteke, muzeji, arhivi, obrazovne ustanove, institucije filmske baštine i organizacije javnog radiotelevizijskog emitovanja u državama-članicama pridonose očuvanju i širenju evropskog kulturnog naslijeđa, što je takođe važno za stvaranje Evropske digitalne biblioteke, kao što je Europeana. Tehnologije za masovnu digitalizaciju štampanih materijala i za pretraživanje i indeksiranje povećavaju istraživačku vrijednost bibliotečkih zbirki.
- (2) Potreba za promocijom slobodnog kretanja znanja i inovacija u unutrašnjem tržištu je važna komponenta strategije Evropa 2020, kao što je navedeno u Priopćenju Komisije "Evropa 2020: strategija za pametan, održivi i inkluzivni rast"², koja uključuje kao jedan od predvodnika inicijative razvoj Digitalne Agende za Evropu.
- (3) Stvaranje pravnog okvira kako bi se olakšalo digitalizaciju i diseminaciju radova za koje nije identificiran autor ili, čak i ako je identificiran, autor nije lociran, tzv. djela-siročadi, je ključna aktivnost Digitalne Agende za Evropu, kako je navedeno u Priopćenju od strane Komisije Evropskom parlamentu, Vijeću, Evropskom ekonomskom i socijalnom odboru i Odboru regija - Digitalna Agenda za Evropu.³

¹ OJ C , , p. .

² COM(2010) 2020

³ COM(2010) 245.

- (4) Ekskluzivna prava za autore reprodukcije i stavljanje na raspolaganje javnosti njihovih radova, kao što su usklađena u smislu Direktive 2001/29/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 22. maja 2001. o harmonizaciji određenih aspekata autorskog prava i srodnih prava u informacionom društvu⁴, zahtijevaju saglasnost autora prije digitalizacije i stavljanje na raspolaganje djela.
- (5) U slučaju djela-siročeta, takva prethodna saglasnosti za izvršenje djela reprodukcije ili stavljanja na raspolaganje javnosti se ne može dobiti.
- (6) Različiti pristupi u državama-članicama u priznavanju statusa djela-siročadi može predstavljati prepreke za funkcionisanje internog tržišta i korištenje, te prekogranični pristup djelima-siročadi. Takvi različiti pristupi mogu rezultirati ograničenjima na slobodno kretanje roba i usluga koje uključuju kulturne sadržaje. Stoga je prikladno osigurati međusobno priznavanje takvog statusa.
- (7) Konkretno, neophodan je zajednički pristup kako bi se utvrdio status djela-siročeta i dozvoljena upotreba djela-siročadi da bi se osigurala pravna sigurnost na internom tržištu s obzirom na korištenje djela-siročadi od strane biblioteka, muzeja, obrazovnih ustanova, arhiva, institucija filmske baštine i organizacija javnog radiotelevizijskog emitovanja.
- (8) Kinematografska, audio i audiovizuelna djela u arhivama organizacija javnog radiotelevizijskog emitovanja, koje su one producirle uključuju djela-siročad. Uzimajući u obzir poseban položaj emitera kao producenata audio i audiovizuelnih materijala i potrebu za usvajanje mjera za ograničenje fenomena djela-siročadi u budućnosti, to je prikladno postaviti rok u odnosu na primjenu ove Direktive što se tiče djela u arhivama organizacija emitovanja.
- (9) Za potrebe ove Direktive, kinematografska, audio i audiovizualna djela u arhivama organizacija javnog radiotelevizijskog emitovanja treba shvatiti kao da uključuju djela koja su takve organizacije naručile za svoju isključivu upotrebu.
- (10) Stvaranje velikih on-line biblioteka olakšava elektroničko pretraživanje i otkriće alata koji otvaraju nove izvore otkriće za naučnike i akademske građane koji bi se inače morali zadovoljiti s više tradicionalnim i analognim metodama pretraživanja.
- (11) Iz razloga međunarodne učtivosti, ovu Direktivu treba primjenjivati samo na djela koja se prvi put objavljuju ili emituju u državi-članici.
- (12) Prije nego što se djelo može smatrati djelom-siročetom, treba u dobroj vjeri i razumnom roku obaviti detaljnu potragu za autorom. Državama-članicama treba biti dopušteno da osiguraju da takvo detaljno pretraživanje mogu provoditi organizacije na koje se poziva ova Direktiva, ili druge organizacije.
- (13) Prikladno je osigurati usklađen pristup u vezi takve detaljne istrage kako bi se osigurao visok nivo zaštite autorskih prava u Uniji. Detaljna istraga treba uključivati konsultaciju javno dostupnih baza podataka koje pružaju podatke o statusu autorskih prava djela. Štoviše, kako bi se izbjeglo dupliciranje skupe digitalizacije, države-članice trebaju osigurati da korištenje djela-siročadi od strane organizacija navedenih u ovoj Direktivi bude registrovano u javno dostupnoj bazi podataka. U najvećoj mogućoj mjeri, javno dostupne baze podataka s rezultatima pretraživanja i upotreba djela-siročadi bi trebale biti dizajnirane i implementirane kako bi se omogućilo međusobno povezivanje na panevropskom nivou razini i konsultovanje istih kroz jednu ulaznu tačku.

⁴ OJ L 167, 22.6.2001, str. 10.

- (14) Djela-siročad mogu imati nekoliko autora ili uključivati i druge radove ili predmete zaštite. Ova Direktiva ne smije uticati na prava poznatih ili identificiranih nosilaca prava.
- (15) Da bi se izbjeglo dupliciranje napora pretraživanja, detaljnu istragu treba provoditi samo u državi-članici u kojoj je djelo prvi put objavljeno ili emitovano. Kako bi se omogućilo državama-članicama da utvrde je li status djela-siročeta utvrđen u drugoj državi-članici, države-članice trebaju osigurati da se rezultati detaljnih istraga provedenih na svojim teritorijama zabilježe u javno dostupnim bazama podataka.
- (16) Prikladno je osigurati da autori imaju pravo stavi tačku na status djela-siročeta u slučaju da se pojave s tvrdnjom o autorstvu na djelo.
- (17) U cilju promocije učenja i kulture, države-članice trebale bi omogućiti bibliotekama, obrazovnim ustanovama i muzejima koji su javno dostupne, kao i arhivama, ustanovama filmske baštine i organizacijama javnih servisa emitovanja, da učine dostupnim i reproduciraju djela-siročad, pod uvjetom da takvo korištenje ispunjava misiju javnog interesa, a naročito očuvanja, obnove i pružanja kulturnog i obrazovnog pristupa djelima sadržanim u njihovim kolekcijama. Ustanove filmske baštine trebaju, za potrebe ove Direktive, pokriti organizacije koje su države-članice odredile da prikupljaju, katalogizirati, sačuvati i restaurirati filmova koje čine dio njihove kulturne baštine.
- (18) Ugovorni aranžmani mogu igrati ulogu u poticanju digitalizacije evropske kulturne baštine, pri čemu se podrazumijeva da biblioteke, obrazovne ustanove, muzeji ili arhivi i institucije filmske baštine mogu, s ciljem da poduzmu korištenja dopuštena ovom Direktivom, sklapati ugovore s poslovnim partnerima za digitalizaciju i stavljanje na raspolaganje djela-siročadi. Ti sporazumi mogu uključivati financijske doprinose od strane takvih partnera.
- (19) U cilju poticanja pristupa građana Unije kulturnoj baštini Evrope, takođe je potrebno osigurati da djela-siročad koja su digitalizirana i dostupna javnosti u jednoj državi-članici budu takođe dostupni u drugim državama-članicama. Javno dostupne biblioteke, obrazovne ustanove, muzeji, arhivi, ustanove filmske baštine i organizacije javnih servisa emitovanja koja koriste djela-siročad kako bi postigli svoju misiju javnog interesa bi trebali biti u mogućnosti da djela-siročad stave na raspolaganje javnosti u drugim državama-članicama.
- (20) Ova Direktiva treba biti bez uticaja na postojeća rješenja u državama-članicama u pogledu ostvarivanja prava, kao što su npr. proširene kolektivne licence.
- (21) Države članice takođe bi trebalo biti dopušteno da se omogući korištenje siročadi djela u svrhe koje nadilaze javni interes misije organizacija obuhvaćenih ovom Direktivom. U takvim okolnostima, prava i legitimne interese rightholders trebali biti zaštićeni.
- (22) Kada država-članica dozvoli, pod uslovima utvrđenima u ovoj Direktivi, korištenje djela-siročadi od strane javno dostupnih biblioteka, obrazovnih ustanova, muzeja, arhiva, institucija filmske baštine ili organizacija javnog radiotelevizijskog emitovanja za namjenu koja nadilazi njihovu misiju javnog interesa, nosioci prava koji se pojave i potvrde da se radi o njihovim djelima trebaju biti plaćeni. Za određivanje takve naknade treba voditi računa o vrsti djela i korištenja. Države-članice mogu predvidjeti da prihodi od takve upotrebe djela-siročadi u smislu naknada koje nisu predmet potraživanja nakon isteka razdoblja fiksiranog u skladu s ovom Direktivom trebaju doprinijeti finansiranju izvora informacija o pravima koji će olakšati detaljno pretraživanje, na jeftin i

automatiziran način, u pogledu kategorija djela koja stvarno ili potencijalno potpadaju u okvir primjene ove Direktive.

- (23) Budući da se ciljevi aktivnosti koje treba poduzeti, odnosno pravna sigurnost s obzirom na korištenje djela-siročadi, ne mogu dovoljno postići na nivou država-članica i stoga se mogu, zbog ujednačenosti pravila koja uređuju korištenje djela-siročadi bolje postići na nivou Unije, Unija može usvojiti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti iz člana 5. Ugovora o Evropskoj uniji. U skladu s načelom proporcionalnosti, kako je navedeno u tom članu, ova Direktiva ne prelazi ono što je neophodno za postizanje tih ciljeva.

SU USVOJILI OVU DIREKTIVU:

Član 1 *Predmet i domet*

1. Ova se Direktiva odnosi na određena korištenja djela-siročadi koja vrše javno dostupne biblioteke, obrazovne ustanove ili muzeji kao i arhivi, institucije filmske baštine i organizacije javnog radiotelevizijskog emitovanja.
2. Ova Direktiva se primjenjuje na djela koja su prvi put objavljena ili emitovana u državi-članici i koja su:
 - (1) Djela objavljena u obliku knjiga, žurnala, novina, časopisa ili drugih pisanih formi, a koja su sadržana u zbirkama javno dostupnih biblioteka, obrazovnih ustanova, muzeja ili arhiva, ili
 - (2) Kinematografska ili audiovizuelna djela sadržana u zbirkama institucija filmske baštine, ili
 - (3) Kinematografska, audio ili audiovizuelna djela proizvedena od strane organizacija javnog emitovanja prije 31. decembra 2002. g. i sadržana u njihovim arhivama.

Član 2 *Djela-siročad*

1. Djelo će se smatrati djelom-siročetom ako nosilac prava na djelo nije identificiran, ili čak i ako identificiran, nije lociran nakon što je provedena i registrovana detaljna potraga za nosiocem prava u skladu sa Članom 3.
2. Tamo gdje djelo ima više od jednog nosioca prava, a jedan od nosilaca prava je identificiran i lociran, to djelo se neće smatrati djelom-siročetom.

Član 3 *Detaljna pretraga*

1. Za potrebe utvrđivanja da li je neko djelo „siročće“, organizacije navedene u Članu 1 (1) moraju osigurati da se provodi detaljna istraga za svako djelo, uz konsultaciju odgovarajućih izvora za kategoriju djela o kojem se radi.

2. Izvore koje su prikladni za svaku kategoriju djela odredit će svaka država-članica, u dogovoru s nosiocima prava i korisnicima, i oni uključuju izvore navedene u Aneksu.

3. Detaljna istraga se mora sprovesti samo u državi-članici prvog objavljivanja ili emitovanja.

4. Države-članice će osigurati da rezultati detaljnih pretraga provedenih na svojim teritorijama budu zabilježeni u javno dostupnim bazama podataka.

Član 4

Uzajamno priznavanje statusa djela-siročadi

Djelo koje se smatra djelom-siročetom u skladu s Članom 2 u jednoj državi-članici će se smatrati djelom-siročetom u svim državama-članicama.

Član 5

Kraj statusa djela-siročeta

Države članice će osigurati da nosilac prava na djelo koje se smatra siročetom ima, u bilo kojem trenutku, mogućnost stavljanja tačke na status djela-siročeta.

Član 6

Dozvoljena korištenja djela-siročadi

1. Države članice će osigurati da organizacije iz Člana 1 (1) smiju koristiti djela-siročad na sljedeće načine:

(a) čineći djela-siročad dostupnim, u smislu Člana 3 Direktive 2001/29/EC;

(b) aktima reprodukcije, u smislu Člana 2 Direktive 2001/29/EC, za potrebe digitalizacije, stavljanja na raspolaganje, indeksiranja, katalogiziranja, čuvanja ili restauracije.

2. Međutim, osim ako nije drukčije predviđeno u Članu 7, organizacije navedene u Članu 1 (1) ne mogu koristiti djela-siročad kako bi se postigli neki drugi ciljevi, osim njihove misije javnog interesa, posebno očuvanja, obnove i pružanje kulturnog i obrazovnog pristupa djelima sadržanim u njihovim kolekcijama.

3. Ova Direktiva ne dovodi u pitanje slobodu ugovora takvih organizacija u potrazi za svojim misijama javnog interesa.

4. Države-članice će osigurati da organizacije iz Člana 1 (1), kada koriste djela-siročad u skladu sa stavom 1, vode evidenciju svojih detaljnih pretraga i javno dostupnu evidenciju korištenja.

Član 7

Dozvoljene upotrebe djela-siročadi

1. Države-članice mogu odobriti organizacijama navedenim u Članu 1 (1) da koriste djela-siročad za druge svrhe osim onih navedenih u Članu 6 (2), pod uslovom da:

- (1) organizacije navedene u Članu 1 (1) vode evidenciju svojih detaljnih pretraga;
- (2) organizacije održavaju javno dostupne evidencije podataka o svom korištenju djela-siročadi;
- (3) u slučaju djela-siročeta na kojem je nosilac prava identificiran, ali ne lociran, ime nosioca prava je navedeno u svakom korištenju djela;
- (4) nosioci prava koji okončaju status djela-siročeta, u smislu Člana 5, primaju naknadu za korištenje od strane organizacija iz Člana 1 (1);
- (5) nosioci prava mogu potraživati svoje naknade pod tačkom (4) u roku kojeg odredi država-članica, a koji ne smije biti manje od pet godina od datuma akta kojim se potkrepljuje zahtjev.

2. Države-članice mogu izabrati sredstva za odobravanje korištenja u smislu stava 1 i ostati slobodne da odluče o upotrebi bilo kojeg prihoda koji nije predmet potraživanja nakon isteka razdoblja fiksiranog u skladu sa stavom 1 (5).

Član 8

Nastavljena primjena drugig zakonskih odredbi

Ova Direktiva ne dovodi u pitanje odredbe koje se odnose posebno na patentna prava, zaštitne znakove, prava dizajna, korisnost modela, proizvode topografije integriranih kola, vrste lica, uslovni pristup, pristup uslugama kablovskog emitovanja, zaštitu nacionalnog blaga, zahtjeve zakonskog pologa, zakone o ograničavajućim praksama i nelojalnoj konkurenciji, poslovne tajne, sigurnost, povjerljivost, zaštitu podataka i privatnosti, pristup javnim dokumentima, zakon o obligacionim odnosima.

Član 9

Primjena u vremenu

1. Odredbe ove Direktive će se primjenjivati na sva djela iz Člana 1 koja su dana *[datum transpozicije]*, zaštićena zakonodavstvom države-članice na polju autorskog prava.

2. Ova Direktiva će se primjenjivati bez uticaja na sve zaključene akte i prava stečena prije *[datum transpozicije]*.

Član 10

Transpozicija

1. Države-članice će donijeti potrebne zakone, propise i upravne odredbe potrebne za usklađivanje s ovom Direktivom najkasnije do [...]. Oni će odmah priopćiti Komisiji tekst tih odredbi i korelacijsku tablicu između tih odredaba i ove Direktive.

Kada države-članice usvoje te odredbe, one će sadržavati uputu na ovu Direktivu ili će ih pratiti ta preporuka prilikom njihovog službenog objavljivanja. Države-članice će odrediti način na koji se takva referenca treba napraviti.

2. Države-članice će priopćiti Komisiji tekst glavnih odredbi državnog zakona kojeg budu usvojile u području obuhvaćenim ovom Direktivom.

Član 11 *Klauzula nadzora*

Komisija će držati pod stalnim nadzorom razvoj izvora informacija o pravima te će, najkasnije godinu dana nakon stupanja na snagu ove Direktive, a jednom godišnje poslije toga, podnijeti izvještaj o mogućem uključivanju u opseg primjene ovog Direktiva djela ili drugih predmeta zaštite koji trenutno nisu uključeni u takav opseg, a posebno fonograma i samostojećih fotografija i drugih slika.

Do *[jedna godina nakon datuma transpozicije]*, Komisija je dužna podnijeti Evropskom parlamentu, Vijeću te Ekonomskom i socijalnom odboru, izvještaj o primjeni ove Direktive, u svjetlu razvoja digitalnih biblioteka.

Kada bude potrebno, a naročito kako bi se osiguralo funkcioniranje internog tržišta, Komisija će podnijeti prijedloge za izmjene i dopune ove Direktive.

Član 12 *Stupanje na snagu*

Ova Direktiva će stupiti na snagu dan nakon objavljivanja u Službenom glasniku Evropske Unije (*Official Journal of the European Union.*)

Član 13

Ova Direktiva je upućena državama-članicama.

Napravljeno u Briselu,

Za Evropski Parlament
Predsjedavajući

Za Vijeće
Predsjedavajući